



Oslo kommune
Helseetaten

Samlerapport

Tilsynskampanje med inneklima i skoler



Miljørettet helsevern
Rapport 2 - 2017

Forord

I henhold til folkehelselovens § 9 skal kommunene føre tilsyn med de faktorer og forhold i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Kommunene har også et tilsynsansvar etter forskrifter til folkehelseloven.

Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid (NEMFO) har, i samråd med Helsedirektoratet, tatt initiativ til en landsomfattende tilsynskampanje med tema inneklime i skoler.

Målet med en nasjonal tilsynskampanje er å bidra til et enhetlig og samordnet tilsyn innenfor miljørettet helsevern. Ved å utarbeide verktøy til et "lavterskeltilsyn" er målet at flest mulig kommuner i Norge deltar på kampanjen.

Tilsynskampanjen skal bidra til et større fokus på arbeidsmiljøet for barna, som et viktig folkehelseiltak.

Oslo kommune har siden 2012 hatt årlige tilsynskampanjer med virksomheter som faller inn under Folkehelselovens kapittel 3 om miljørettet helsevern. Tilsynskampanjer bidrar til å utnytte og samordne kompetansen innenfor miljørettet helsevern i kommunen på en bedre måte, øke antall tilsyn og forbedre effekten av tilsyn.

Oslos tilsynskampanjer har vært utgangspunkt for denne nasjonale tilsynskampanjen.

Tilsynstemaet er i tråd med strategier og tiltak i Folkehelseplanen 2013 - 2016 for Oslo:

Strategi 4, punkt 2:

Alle arenaer der barn og unge oppholder seg er tilrettelagt for utvikling, helse og trivsel

Tiltak 1:

Barnehager, skoler og aktivitetsskoler i Oslo skal fremme helse og trivsel

Tiltak 3:

Godt inneklime, utemiljø, bomiljø og trygge omgivelser skal vektlegges i kommunens planlegging

Deltakelse i Oslo

13 av 15 bydeler har deltatt:

Bydel Alna, Bydel Bjerke, Bydel Frogner, Bydel Gamle Oslo, Bydel Grünerløkka, Bydel Grorud, Bydel Nordstrand, Bydel Østensjø, Bydel St. Hanshaugen, Bydel Ullern, Bydel Stovner, Bydel Vestre Aker og Bydel Søndre Nordstrand.

Oslo, August 2017

Runar Nygård
direktør

Sammendrag

Høsten og vinteren 2016/2017 gjennomførte Oslos bydeler tilsyn med inneklime i 47 av 197 skoler i kommunen. Dette ble gjort som en del av en landsomfattende tilsynskampanje.

Hensikten med tilsynet var å se om skolene på en systematisk måte etterlever *forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.* Tilsynet omfattet internkontrollsystemets innhold med vekt på organisasjon og ansvar, kartlegging og avviksbehandling knyttet til skolens inneklime.

Det ble til sammen avdekket 30 avvik og 54 anmerkninger innenfor de områder tilsynet omfattet. I tillegg er det påpekt 18 avvik om manglende godkjenning, som er blitt rapportert som sidefunn.

Tilsynet har spesielt hatt fokus på risikovurdering, internkontroll og avviksbehandling knyttet til følgende hovedtema:

- Luftkvalitet
- Radon
- Rengjøring
- Vedlikehold

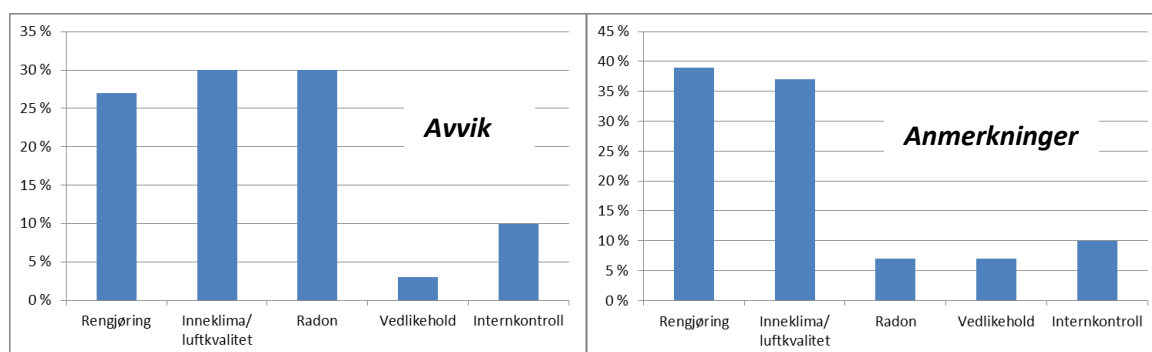
Helseetaten oppsummerer i denne rapporten funn fra tilsynene i bydelene og gir en vurdering av situasjonen på bakgrunn av oppsummeringen.

Funn

De fleste skoler i Oslo har god standard og gode forutsetninger for å oppnå et tilfredsstillende innemiljø for elevene.

Avvikene handler i hovedsak om at skoler ikke har tilstrekkelig oversikt og kunnskap om innemiljøet og risikofaktorer ved innemiljøet. Mangelfull oversikt og kunnskap/fokus fra skolens side, kan føre til at helt enkle tiltak/ forbedringer uteblir og at skolen ikke utnytter sitt potensial til å oppnå best mulig inneklime for sine elever. Ca. halvparten av skolene som har hatt tilsyn har registrert klager fra elever eller foresatte på forhold knyttet til inneklime.

Figuren under viser avvik og anmerkninger prosentvis fordelt på kategoriene rengjøring, luftkvalitet og radon.



Oppfølging

Skolene er ansvarlige for å følge opp avvik og anmerkninger som påpekes i tilsynsrapportene. Bydelene fører tilsyn med at dette gjøres. Ved at denne samlerapporten gjøres tilgjengelig for alle skoler i Oslo, kan tilsynskampanjen ha nytteverdi også for skoler som ikke har fått tilsynsbesøk.

Tilsynsrapportene kan fås ved henvendelse til de bydelene som har deltatt i kampanjen.

Nasjonal oppsummering

Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid (NEMFO) har oppsummert tilsynskampanjen på landsbasis. Totalt deltok 112 kommuner, 1462 skoler er informert om tilsynskampanjen og 467 skoler har hatt tilsyn. Det ble avdekket 716 avvik innen temaene inneklime, internkontroll, rengjøring, vedlikehold og radon.

[Last ned oppsummeringsrapporten](#)

Innhold

Forord.....	2
Sammendrag.....	3
Funn.....	3
Oppfølging	3
Nasjonal oppsummering	4
Innhold	5
Bakgrunn	6
Formål med tilsynskampanjer	6
Tilsyn med skoler	6
Manglende godkjenning.....	6
Tema for tilsynet.....	6
Fokus på inneklima i skoler fra sentrale myndigheter:	7
Funn og vurderinger.....	8
Rengjøring.....	9
Inneklima/ luftkvalitet	9
Radon.....	10
Vedlikehold	11
Internkontroll.....	11
Sidefunn	12
Regelverk og myndighet.....	13
Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.	13
Opplæringsloven kap. 9A	13
Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)	13
Gjennomføring	14
Ansvarsfordeling mellom Helseetaten og bydeler	14
Tilsynene gjennomføres som systemrevisjon	14
Oppfølging etter tilsyn.....	14
Informasjon om kampanjen	14
Nytteverdi for skoler som ikke har hatt tilsynsbesøk	15
Relevante dokumenter til forberedelser av tilsynet	15
Tilsynsmetode (systemrevisjon)	16
Skoler som har hatt tilsyn.....	17

Bakgrunn

Formål med tilsynskampanjer

Ved tilsynskampanjer gjennomføres flere koordinerte tilsyn om samme tema innenfor en begrenset tidsperiode. Med det oppnås samlet sett en mer helhetlig vurdering av kvaliteten på områdene som revideres og det bidrar til at også virksomheter som ikke har vært omfattet av tilsyn får nytteverdi av kampanjen.

Tilsynskampanjer bidrar dessuten til mer enhetlig praksis og bedre kvalitet på tilsynene innenfor miljørettet helsevern.

Tilsyn med skoler

Kvaliteten på elevenes arbeidsmiljø i skoler har stor allmenn interesse. Det berører alle barn og unge, som har begrenset påvirkningsmulighet på eget skolemiljø. Barn er dessuten mer sårbare for dårlig innemiljø enn voksne.

I Oslo er det 197 private og offentlige skoler som omfattes av forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Forskriften fungerer sammen med opplæringsloven kapittel 9a som barns arbeidsmiljølov, og godkjenningsordningen er et sentralt virkemiddel for å sikre barns arbeidsmiljø.

Manglende godkjenning

122 skoler i Oslo kommune (61%) er godkjent etter forskriften. Formålet med godkjenningsordningen er den samme som for forskriften for øvrig. Det vil si å bidra til at miljøet i skoler og barnehager fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og forebygger sykdom og skade.

At en virksomhet ikke får godkjenning betyr ikke nødvendigvis at virksomheten ikke kan drives videre, men manglende godkjenning vil innebære at virksomheten får nærmere oppfølging fra den kommunale tilsynsmyndigheten for miljørettet helsevern, for eksempel gjennom vedtak om retting etter § 14.

Manglende godkjenning er avvik fra forskriften og et forhold som gjerne plasserer skolen i en høyere risikoklasse. Skoler som ikke er godkjent blir derfor oftere prioritert for tilsyn.

Tema for tilsynet

NEMFO – Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid har valgt «**Innemiljø i skoler**» som tema for den nasjonale tilsynskampanjen.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v av 01.01.1996, hjemlet i lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven), omhandler barn og elevers arbeidsmiljø, og har til formål å bidra til at skolene fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygger sykdom og skade. Forskriften omhandler krav om både godkjenning av og tilsyn med skoler.

Folkehelsemeldingen (St. melding nr. 19) omtaler barn og unges rett til et godt arbeidsmiljø. Det henvises her til kravene i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

Barn og unge tilbringer mye av dagen i skolen over mange år, og den er obligatorisk. Et godt fysisk skolemiljø er viktig for at barna skal ha en god hverdag og få en positiv utvikling. Skoler er derfor høyt prioritert med tilsyn innen miljørettet helsevern.

Valg av tema er blant annet begrunnet i en risikovurdering av de miljøfaktorer forskriften omfatter. Risikovurderingen under er utarbeidet av Nettverk for miljørettet helsevern i Oslo kommune som grunnlag for tilsynsplanlegging. Faktorer som har innvirkning på inneklima prioriteres høyt for tilsyn sammenlignet med andre miljøfaktorer i skoler.

Risikovurdering av inneklimate relaterede miljøfaktorer i skoler i Oslo

Bransjer/ uønsket tilstand eller hendelse	Grunnskoler/SFO			Videregående skole		
	Sannsynlighet	Konsekvens	Risiko	Sannsynlighet	Konsekvens	Risiko
Dårlig renhold, økt risiko for smitte og luftveisproblemer	3	2	6	2	2	4
Støy	2	2	4	2	2	4
Dårlig inneklimate/ luftkvalitet	2	1	2	2	2	4
Dårlig belysning	2	1	2	2	2	4
Spesialrom, yrkesfag, kjemilab, luftforurensing				2	2	4
Fukt, fuktskader, muggsopp	1	2	2	1	2	2
Radon	1	1	1	1	1	1

Risikoen er produktet av sannsynlighet og konsekvens, som er vurdert på en skala fra 1-3. Risikoklasse rød (6-9) tilsier tilsynshyppighet på hvert 3.-4 år

Fokus på inneklimate i skoler fra sentrale myndigheter:

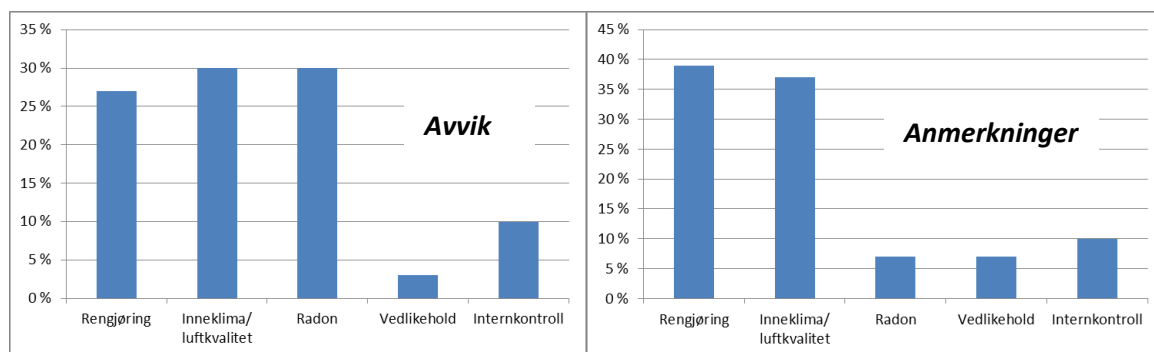
- Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet gjennomførte i 2013 en kartlegging av godkjenningsstatus for skoler. Kartleggingen viser at mer enn 300.000 elever i Norge går på skoler som ikke er godkjente. Manglende vedlikehold av skoler og barnehager er et folkehelseproblem.
- Krafttak for bedre arbeidsmiljø i skoler 2014-2015 i regi av Helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Arbeidstilsynet og Direktoratet for Byggkvalitet. I perioden 2014 og 2015 ble det gjennomført et landsomfattende kursprogram for kommunene i samarbeid med Fylkesmennene. Formålet med kursene har vært å øke kommunenes interesse for og kompetanse på helseskadelig innemiljø. Målet er at alle elever i skoler og barnehager får et fysisk miljø som kan godkjennes etter gjeldende lover og forskrifter.
- Arbeidstilsynets tilsynskampanje med inneklimate 2011-2012. Arbeidstilsynet har i prosjektperioden gjennomført tilsyn med 143 kommuner/skoleeiere og 301 skoler. Alle tilsynene har vært varslet på forhånd og tilsynene har vært gjennomført etter samme mal i alle kommuner og med felles sjekklister. Rapporten fra Arbeidstilsynet (2013) konkluderer med at det fortsatt er store utfordringer ute i kommunene for å sikre forsvarlig inneklimate i skolene.
- Strålevernet. Nytt regelverk med krav til radonnivåene i skoler, barnehager og utleieboliger trådte i kraft 1.1.2014. (Strålevernforskriften, § 6, femte ledd).

Funn og vurderinger

Dette kapittelet oppsummerer funn etter bydelenes tilsyn med skolene. Funnene refererer til de skolene som har vært omfattet av tilsynsbesøk under tilsynskampanjen. Kapittelet er delt inn i fem kategorier av funn og sidefunn, og det gis en generell vurdering av hovedutfordringer innenfor hver kategori. Det vises her til «god praksis» i veileder til forskriften om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. «Miljø og helse i skolen».

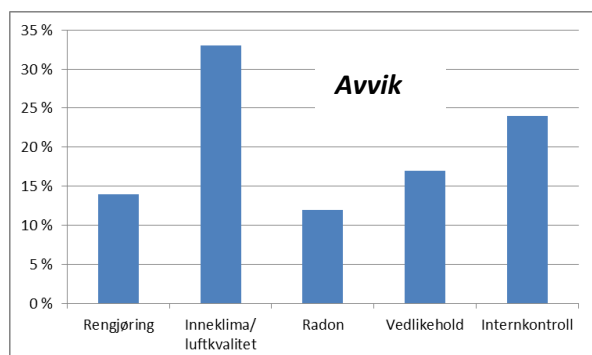
Det ble på 47 besøkte skoler i Oslo avdekket til sammen 30 avvik og 54 anmerkninger innenfor de områder tilsynet omfattet. I tillegg ble det rapportert 18 avvik som sidefunn om manglende godkjenning.

Figuren under viser avvikene og anmerkningene prosentvis fordelt på kategoriene rengjøring, inneklima/ luftkvalitet, radon, vedlikehold og internkontroll for Oslo.



På landsbasis ble det på 1462 skoler i 112 kommuner avdekket til sammen 716 avvik innenfor de områder tilsynet omfattet.

Figuren under viser avvikene prosentvis fordelt på kategoriene rengjøring, inneklima/ luftkvalitet, radon, vedlikehold og internkontroll for hele landet.



Rengjøring

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

§ 13 Rengjøring og vedlikehold

De deler av virksomhetens innendørs arealer som er i daglig bruk, skal ha forsvarlig renhold etter hygienisk tilfredsstillende metoder.

Hovedrengjøring skal gjennomføres årlig i innendørs arealer.

Funn

8 av 47 skoler har ikke tilfredsstillende renhold. 21 av til sammen 54 anmerkninger er kategorisert under renhold. Sammenlignet med landet for øvrig kommer skolene i Oslo vesentlig dårligere ut.

De fleste skoler har lokalt tilpassede renholdsplaner, men planene er ikke alltid oppdatert og i samsvar med praksis eller behov.

Forventninger og vurderinger:

Renhold er summen av de oppgavene som må utføres for å holde et område rent. Det innebærer at plan for renhold og lettere vedlikehold må ses i sammenheng og må tilpasses bruken av lokalene. Overflater som er vanskelig å holde rent og områder med ekstra behov må identifiseres og inntas i renholdsplanen. Skriftlige renholdsplaner må derfor utarbeides i samarbeid mellom skolen, skolens renholdsansvarlig og ansvarlig for vedlikehold.

Renholdsplanen skal være oppdatert og inneholde rutiner knyttet til opplæring og kompetanse av renholdspersonalet.

Renholdsveileder for skolene i Oslo, som er utarbeidet av Utdanningsetaten, bør være kjent og legges til grunn i lokale renholdsplaner.

Inneklima/ luftkvalitet

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

§ 19 Inneklima og luftkvalitet

Virksomheten skal ha tilfredsstillende inneklima, herunder luftkvalitet.

Temperaturregulering og ventilasjon skal være tilpasset bruksområdet og årstidsvariasjoner.

Den relative luftfuktighet i rommene må ligge på et slikt nivå at fare for Muggdannelser ikke forekommer.

Funn

9 av 47 skoler har ikke tilfredsstillende inneklima/luftkvalitet. 20 av til sammen 54 anmerkninger er kategorisert under inneklima/ luftkvalitet. 26 av skolene har hatt klager fra

elever eller foresatte på inneklima ved skolen. Årsaken til avvikene for en del skoler, er mangel på oversikt og kontroll med inneklimaet. Enkelte skoler har imidlertid ikke tilfredsstillende temperaturstyring og ventilasjon.

Forventninger og vurderinger:

Kjennetegnet på et godt inneklima i skolen er god luftkvalitet, gode akustiske egenskaper med lavt støynivå og god belysning.

Skolene i Oslo har generelt gode forutsetninger for å kunne levere et tilfredsstillende inneklima med moderne tekniske anlegg og systemer som er tilrettelagt for oversikt og internkontroll.

Der inneklimaet likevel ikke er tilfredsstillende, kan det ofte skyldes manglende samarbeid og kommunikasjon mellom skolen, drift, renhold og brukerne. Skolen må ha oversikt over inneklimaforholdene for å kunne innrette driften best mulig og det må være et system for å gi og håndtere tilbakemeldinger og klager fra brukerne og mellom de aktørene som bidrar til inneklimaet.

Det bør foretas regelmessig inneklimakartlegging hvor omfang og rutine bygger på en risikovurdering. Dårlig renhold vil også ha negativ innvirkning på inneklima.

Radon

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

§ 19 om inneklima og luftkvalitet

Ioniserende stråling skal ikke overskride et allment akseptert nivå.

Funn

9 av 47 skoler har avvik knyttet til oppfølging av radon. Avvikene skyldes at skolene ikke har oversikt over hvilke verdier som er målt og hvilke avbøtende tiltak som er iverksatt for å holde radonkonsentrasjonen på akseptabelt nivå. Avvikene skyldes også at oppfølgende måling etter tiltak ikke er utført.

Forventninger og vurderinger:

Alle skoler og barnehager skal ha så lave radonnivåer som det er praktisk mulig å få til. Mer informasjon om radon i skoler og barnehager finnes på hjemmesiden til Statens strålevern www.nrpa.no.

Skolene må ha oversikt over radonforholdene og avbøtende tiltak for å bidra til å sikre at tiltakene fungerer over tid og til at det gjennomføres regelmessige kontrollmålinger. Oversikt over radonforholdene må være del av skolenes internkontrollsystem.

Vedlikehold

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

§ 13 om rengjøring og vedlikehold

Uteområdet og tekniske anlegg skal vedlikeholdes og rengjøres etter behov.

Funn

1 av 47 skoler har avvik knyttet til manglende vedlikehold eller vedlikeholdsplan.

Forventninger og vurderinger:

Med vedlikehold menes tiltak for å opprettholde teknisk og funksjonell standard. Et planlagt, forebyggende vedlikehold er avgjørende for at skolebygg med installasjoner skal fungere som forutsatt i sin levetid.

Skolene i Oslo har jevnt over god standard. Det er ifølge Undervisningsbygg Oslo KF lite vedlikeholdsetterlep. De aller fleste skolene har vedtatt plan for vedlikehold av skolebygningen. Utfordringer kan også her være kommunikasjon og samarbeid som ikke er satt i system.

I skoler er det helt nødvendig at erfaringer fra drift, renhold, brukere, ledelse, og foreldre samt tilsynsmyndigheter blir tatt hensyn til i vedlikeholdsplanen.

Internkontroll

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

§ 4 ansvar og internkontroll

Leder av virksomheten har ansvar for å påse at bestemmelsene i eller i medhold av denne forskrift overholdes, og skal rette seg etter de pålegg som kommunen til enhver tid gir.

Virksomhetens eier skal påse at det er etablert et internkontrollsystem.

Funn

3 av 47 skoler har ikke tilfredsstillende internkontroll, herunder avviksbehandling.

Mange av avvikene, som er kategorisert over, er også relatert til manglende internkontroll. At inneklima ikke er en del av skolens internkontroll, at skolen ikke har rutiner for kartlegging av inneklima, at skolen ikke har oversikt eller dokumentasjon og at samarbeid og kommunikasjon ikke fungerer eller satt i system, er også eksempler på mangler ved skolens systematiske internkontrollarbeid.

Forventninger og vurderinger:

Internkontroll er en kontroll skolen selv utfører, og som dokumenterer at regelverk etterleves

på en systematisk måte. Skolen skal altså vite hva den skal gjøre, gjøre det, og etterpå kunne dokumentere at den har gjort det. Internkontrollsystemet skal gjøre det enkelt å drive kontinuerlig forbedringsarbeid i skolen.

Avvikshåndtering er en sentral del av et internkontrollsystem.

Avvikshåndteringen skal være skriftlig. For å kunne jobbe systematisk med avviksbehandling og ha full oversikt, må avvikene registreres skriftlig og videre oppfølging må dokumenteres skriftlig. Det vil gi skolene mulighet til å være i forkant av uønskede hendelser ved at tiltak blir iverksatt på bakgrunn av avviksbehandlingen og viktige erfaringer blir innarbeidet hos personalet og i skolens rutiner.

I Oslo skolen har skoleeier og eiendomsforvalter tilrettelagt for at skolene skal oppfylle kravene til internkontroll. Det synes imidlertid å være en vei å gå til systemene fungerer ute på den enkelte skole. Det er behov for et større overordnet fokus og tiltak som bidrar til bedre fungerende internkontroll ved den enkelte skole.

Sidefunn

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

§ 6 Krav om godkjenning

Virksomheter som omfattes av forskriften, jf. § 2, skal være godkjent av kommunen.

Funn

18 av 47 skoler var ikke godkjent.

Forventninger og vurderinger:

God praksis forutsetter at virksomheten har godkjenning etter forskriften ved oppstart. Videre skal søknad fremlegges for godkjenningsmyndigheten når det foreligger plan for etablering, utvidelse eller endring av virksomheten.

39% av skolene i Oslo er ikke godkjent. Mange av disse har ikke søkt om godkjenning. Det er lite tilfredsstillende, og viser at det er for liten oppmerksomhet rundt dette regelverket i skolene. Det er skolenes ansvar å følge opp dette.

Det vises for øvrig til Helseetatens rapport 1 – 2015 om godkjenning av barnehager og skoler i Oslo med forslag til tiltak.

Regelverk og myndighet

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. skal bidra til at miljøet i bl.a. skoler fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygger sykdom og skade. Skolene skal gjennom sin internkontroll påse at bestemmelsene i eller i medhold av denne forskrift overholdes.

Helsedirektoratet utga i 2014 to nye veiledere: Miljø og helse i barnehagen og Miljø og helse i skolen. Veilederne angir forutsetninger for god praksis og skal bidra til økt kunnskap om etterlevelse av krav i folkehelseloven, opplæringsloven og barnehageloven som kan gi alle barn et godt barnehage- og skolemiljø.

Etter Folkehelseloven § 9 og forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler § 25 har kommunestyret ansvaret for å føre tilsyn med skolemiljøet. I Oslo kommune er tilsynsmyndigheten etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. delegert til bydelene. Bydelene er også godkjenningsmyndighet etter forskriften.

Opplæringsloven kap. 9A

(Veileder til opplæringsloven kapittel 9a - elevenes skolemiljø)

Opplæringsloven § 9a–1 sier at "alle elever i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring." At elevene har en rett innebærer at skoleeierens økonomi ikke er relevant for hvorvidt retten skal oppfylles eller ikke. Retten gjelder både det fysiske og det psykososiale miljøet.

Det er viktig å merke seg at det ikke bare er helsen som skolemiljøet skal fremme, men også trivselen og læringen. Dersom forhold i skolemiljøet skaper mistrivsel eller forringer læringen, er ikke dette i samsvar med loven.

Etter opplæringsloven § 14–1 andre ledd fører departementet tilsyn med "verksemdar etter denne lova". Denne oppgaven er delegert til fylkesmannen.

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

Det vises også til Arbeids- og administrasjonsdepartementets forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften). Denne forskriften gir en mer utførlig beskrivelse av hva internkontroll er, og vil slik sett ha indirekte betydning for den rettslige forståelsen av forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. § 4 og opplæringsloven § 9a–4.

Gjennomføring

Ansvarsfordeling mellom Helseetaten og bydelene

NEMFO – Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid har utarbeidet plan og tilsynsmateriell for kampanjen med støtte fra Helsedirektoratet.

I Oslo kommune er tilsynsmyndigheten etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. delegert til bydelene. Bydelene er også godkjenningssmyndighet etter forskriften. Det er bydelene som gjennomfører tilsyn med skolene. Det vil si at de velger ut virksomhetene som skal få tilsyn, varsler og gjennomfører tilsyn, og de utarbeider og følger opp tilsynsrapportene.

Helsedirektoratet har sendt invitasjon til å delta i kampanjen til alle landets kommuner. Helseetaten har koordinert tilsynskampanjen i Oslo og tilpasset tilsynsmateriell og gjennomføringsplan for tilsynet.

Bydelene prioriterer selv hvor mye ressurser som avsettes og hvilke virksomheter som skal få tilsyn. Kriteriene som blir lagt til grunn for utvelgelsen baseres på eksisterende tilsynsplan, godkjenningsstatus, risiko i forhold til hvilke tema revisjonen omfatter m.m.

Tilsynene gjennomføres som systemrevisjon

Systemrevisjon blir lagt til grunn som metode for planlegging og gjennomføring av hvert enkelt tilsyn.

Gjennomføringen av tilsynene innebærer bl.a. å sende ut tilsynsvarsel, innhente og granske dokumentasjon, åpningsmøte på tilsynsdagen, intervjuer, verifikasjoner/befaring og sluttmøte med oppsummering av funn.

Oppfølging etter tilsyn

Skolene er ansvarlig for å følge opp avvik og anmerkninger som påpekes i tilsynsrapportene. Bydelene fører tilsyn med at dette gjøres. Rapportene ber virksomhetene selv foreslå og vedta korrigerende tiltak innen rimelige og fastsatte tidsfrister for de angitte avvik.

Dersom påpekte avvik ikke gis en tilfredsstillende oppfølging slik at det kan lukkes innen rimelig tid, kan forholdet kreves rettet med hjemmel i folkehelseloven kapittel 3. Det kan da være aktuelt å gi pålegg om retting etter § 14. Når kommunen har pålagt retting, må pålegget etterkommes. Unnlater virksomheten dette kan kommunen ilegge tvangsmulkt etter § 15 i folkehelseloven.

Kommunens vedtak kan påklages til fylkesmannen, jf. folkehelseloven § 19.

Informasjon om kampanjen

Alle skoler i Oslo skal ha blitt orientert om tilsynskampanjen gjennom Utdanningsetaten og bydelene. Skolene fikk også tipsark om inneklima og renhold for å kunne være forberedt og ha mulighet til å utbedre forhold innen tilsynet. Tilsynsrapportene kan fås ved henvendelse til bydelene.

Samlerapporten fra tilsynskampanjen vil bli distribuert via Utdanningsetaten og bydelene til alle skoler i Oslo kommune. Denne blir også tilgjengelig på kommunens internettsider.

Nytteverdi for skoler som ikke har hatt tilsynsbesøk

Med tilsynskampanjer oppnås samlet sett en mer helhetlig vurdering av kvaliteten på områdene som revideres og det bidrar til at også virksomheter som ikke har vært omfattet av tilsyn kan få nytteverdi av kampanjen.

Informasjon om tilsynskampanjen gis i god tid før kampanjeperioden slik at alle skoler kan forberede seg på tilsyn. Videre er det ønskelig at alle skoler går gjennom egne systemer med bakgrunn i samlerapportens funn. En av hovedhensiktene med å utarbeide samlerapport, er å peke på generelle utfordringer og svakheter knyttet til temaene tilsynet omfatter. Forbedringstiltak på overordnet nivå, vil komme alle skolene til gode.

Relevante dokumenter til forberedelser av tilsynet

- Innhentet aktuell dokumentasjon fra skolens internkontroll og avviksbehandling
- HMS-portalen til Utdanningsetaten
- OrraBrann
- Renholdsveileder for skolene i Oslo
- [Miljø og helse i skolen - Veileder til forskrift om miljørettet helsevern barnehager og skoler](#)
- [Temaside om inneklime, Folkehelseinstituttet](#)
- [Sjekkliste for inneklime i skolen, Folkehelseinstituttet](#)
- [Anbefalte faglige normer for inneklime, Folkehelseinstituttet](#)
- [Anbefalinger for praktisk inneklimearbeid i barnehager og skoler, Helsedirektoratet IS-2480](#)
- [Arbeidstilsynet, inneklime i norske skoler, hovedfunn](#)
- [Inneklime i skoler - Norges Astma- og allergiforbund](#)
- [Veileder for kommunenes tilsyn med miljørettet helsevern \(Helsedirektoratet, IS-2288\)](#)
- [Veileder i tilsyn med radon i skoler, barnehager og utleieboliger: \(Statens strålevern og Helsedirektoratet, IS-2409\)](#)

Tilsynsmetode (systemrevisjon)

Hensikten med systemrevisjon er å se om skolene på en systematisk måte etterlever *forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.* Revisjonene i denne kampanjen omfatter internkontrollsystemets innhold med vekt på organisasjon og ansvar, kartlegging og avviksbehandling knyttet til fysisk innemiljø med henvisning til:

- § 13 Rengjøring og vedlikehold
- § 19 Inneklima og luftkvalitet

og om:

- virksomhetens internkontroll er hensiktsmessig og dekkende
- aktiviteter utføres som beskrevet og uttalt
- virksomheten når sine mål og driver sin virksomhet innenfor de rammer som myndighetene har satt.

Systemrevisjonen gjennomføres av minst to revisorer. Etterspurt dokumentasjon gjennomgås på forhånd. Selve tilsynsbesøket er planlagt å vare 3 timer. På den tiden gjennomføres et åpningsmøte og gruppeintervju med bl.a. rektor, driftsingeniør, renholdsleder/ vaktmester og verneombud.

Og det går en befaring der det verifiseres at rutiner, prosedyrer og instruksjoner blir fulgt opp i praksis. Tilsynsbesøket avsluttes med et sluttmøte der det oppsummeres de observasjoner som er bemerket. Rapporten beskriver avvik og anmerkninger som er avdekket under revisjonen.

Avvik defineres som mangel på oppfyllelse av myndighetenes krav. Anmerkning er forhold som ikke omfattes av definisjonen for avvik, men der tilsynsmyndighetene mener det er et forbedringspotensial.

Hva som skal til for å kunne si at et forhold er et avvik, kommer an på observasjonene som gjøres. Ikke en hver mangel eller feil vil kunne sannsynliggjøre og føre til et avvik. Vanligvis vil et avvik materialisere seg gjennom flere observasjoner som til sammen gjør det overveiende sannsynlig at det foreligger manglende oppfyllelse av krav i lov eller forskrift.

Tilsynsrapportene kommenterer i mindre grad de forhold som ble funnet å være i samsvar med myndighetskravene eller på annen måte utgjør et positivt bidrag.

Skoler som har hatt tilsyn

I Oslo var det tilsyn ved til sammen 47 skoler fordelt på 13 bydeler. Det er utarbeidet rapport for hver skole.

Bydel Alna

Trosterud skole BS

Bydel Bjerke

Linderud skole BUS

Løren skole BS

Refstad skole BS

Tonsenhagen skole BS

Veitvet skole BUS

Årvoll skole BUS

Bydel Grüneløkka

Grünerløkka skole BS

Lakkegata skole BS

Sinsen skole BS

Bydel Grorud

Rødtvet skole BS

Tiurleiken skole BS

Bydel Nordstrand

Lamberseter skole BUS

Nedre Bekkelaget skole BS

Nordstrand skole BS

Ryenberget skole BUS

Bydel Østensjø

Abildsø skole BUS

Bøler Skole BUS

Godlia skole BS

Høyenhall skole BUS

Nøklevann skole BS

Oppsal skole BUS

Skullerud skole US

Skøyenåsen skole US

Trasop skole BS

Østensjø skole BS

Bydel Søndre Nordstrand

Bjørndal skole BS

Hallagerbakken skole BS

Klemetsrud skole BS

Lusetjern skole BS

Bydel St. Hanshaugen

Marienlyst skole BUS

St. Sunniva skole BS

Treider Private Gymnas VS

Bydel Stovner

Granstangen skole BS

Haugenstua skole BUS

Høybråten skole BS

Tokerud skole US

Bydel Vestre Aker

Oslo Montessorri skole BUS

Hovseter skole US

Bydel Ullern

Lilleaker skole BS

Lysejordet skole BS

Lyse Montessorri skole BUS

Skøyen skole BS

Smestad skole BS

Bydel Frogner

Den Franske skole BUVS

Majorstuen skole BS

Bydel Gamle Oslo

Vahl skole BS

BS=barneskole

US=ungdomsskole

VS=videregående skole

BUS=barne- og ungdomsskole

BUVS=barne-, ungdoms- og videregående skole



Helseetaten